

NECATİ ÖZKAN VAKFI

I. ULUSLARARASI KIBRIS TÜRK SİYASAL LİDERLİĞİNİN OLUŞUMU VE TOPLUMSAL ETKİLERİ SEMPOZYUMU

3-4 EKİM 2023 – GİRNE/KKTC

YAYINA HAZIRLAYANLAR
PROF. DR. OĞUZ KARAKARTAL
DOÇ. DR. EMİN ONUŞ

DÜZENLEYEN KURULUŞLAR

- *Necati Özkan Vakfı, KKTC.*
- *Uluslararası Final Üniversitesi, KKTC.*
- *KKTC Millî Arşiv ve Araştırma Dairesi, KKTC*
- *KIBATEK (Kıbrıs Balkanlar Avrasya Türk Edebiyatları) Vakfı, KKTC.*

SEMPOZYUM KOORDİNASYON VE DÜZENLEME KURULU

Necati Ahmet Özkan / Necati Özkan Vakfı Başkanı.

Leman Özkan / Necati Özkan Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi.

İsmail Bozkurt / KKTC KIBATEK Vakfı Onursal Başkanı.

Yard. Doç. Dr. Ejdan Sadrazam / KKTC Millî Arşiv ve Araştırma Dairesi Müdürü.

Prof. Dr. Mustafa İlkan / DAÜ Emekli Öğretim Üyesi.

Prof. Dr. Oğuz Karakartal / Lefke Avrupa Ün. Öğretim Üyesi, LAÜ Rektörlük Koordinatörü ve KKTC KIBATEK Vakfı Başkanı.

Doç. Dr. Emin Onuş / KKTC KIBATEK Vakfı ve KITED Temsilcisi.
(Sempozyum Genel Koordinatörü).

İsmail Bozkurt'un Siyasetçi Kimliğinin Romanlarına Yansımaları

Can ŞEN*

Özet

Kıbrıs Türk edebiyatının yaşayan romancılarından birisi olan İsmail Bozkurt (d. 1940), 1987 tarihli ilk romanı *Yusufçuklar Oldu mu?*'dan itibaren Kıbrıs Türk romanına eserleriyle katkı koymuştur. Türkiye'deki üniversite yaşamında siyasal bilgiler eğitimi alan Bozkurt, Kıbrıs'a döndükten sonra 1970'te aktif siyasete girmiştir. 1970-1993 yılları arasındaki yaklaşık yirmi beş senelik siyasî yaşamında milletvekilliğinden parti başkanlığına, cemaat meclisi başkanlığından bakanlığa kadar Kıbrıs Türk siyasetinde önemli görevlerde bulunmuştur. Dolayısıyla İsmail Bozkurt, yakın dönem Kıbrıs Türk tarihi açısından siyasetçi ve devlet adamı kimlikleriyle de önemli bir yere sahiptir.

Yazarın 2015 yılında yayımladığı *Kıbrıs Türk Halkı'nın Siyaset Kurumu Üzerine Deneme* adlı eseri, onun aydın sorumluluğunun bir yansıması olarak yirmi beş yıla yakın bir süre içinde bulunduğu Kıbrıs Türk siyaset kurumunu irdelediği bir kitaptır.

Seksenli yılların sonunda ilk romanının yayımlanmasının ardından doksanlarda siyasetten çekilmesiyle birlikte kendisini tamamen edebiyata ve kültürel faaliyetlere veren İsmail Bozkurt'un romanlarını oluşturan temel dinamiklerden birisi siyasettir. Yaşantı merkezli bir görünüm sergileyen Kıbrıs Türk romanı içerisinde Bozkurt'un eserleri de bu duruma uygundur. Bu doğrultuda yazarın romanlarına kendi siyasî yaşamının yansıması, eserlerinde siyasî eleştiriler yapması gayet doğaldır.

Yazarın romanları içerisinde siyaset ve siyasî eleştiri özellikle *Yusufçuklar Oldu mu?* ve *Mangal* romanlarında görülmektedir. Bildirimizde Bozkurt'un siyasetçi kimliği üzerinde durduktan sonra onun siyasî kimliğinin bu iki romanına yansımalarını irdeleyeceğiz.

Anahtar Kelimeler: Kıbrıs Türk edebiyatı, Kıbrıs Türk romanı, Kıbrıs Türk siyaset kurumu, İsmail Bozkurt.

Reflections of İsmail Bozkurt's Politician Identity on His Novels

Abstract

---

* Doç. Dr., Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

İsmail Bozkurt (b. 1940), one of the living novelists of Turkish Cypriot literature, has contributed to the Turkish Cypriot novel with his works since his first novel *Yusuřçuklar Oldu mu?*. Bozkurt, who studied political science at a university in Turkey, entered active politics in 1970 after returning to Cyprus. In his political life of approximately twenty-five years between 1970-1993, he held important positions in Turkish Cypriot politics, from deputy to party chairman, from community council chairman to minister. Therefore, İsmail Bozkurt has an important place in recent Turkish Cypriot history with his politician and statesman identities.

The author's *Kıbrıs Türk Halkı'nın Siyaset Kurumu Üzerine Deneme (Essay on the Political Institution of the Turkish Cypriot People)*, published in 2015, is a book in which he analyzes the Turkish Cypriot political institution in which he has been involved for nearly twenty-five years as a reflection of his intellectual responsibility.

Politics is one of the main dynamics that make up the novels of İsmail Bozkurt, who, after the publication of his first novel at the end of the eighties, withdrew from politics in the nineties and devoted himself entirely to literature and cultural activities. Within the Turkish Cypriot novel, which exhibits a life-centered appearance, Bozkurt's works are also suitable for this situation. In this direction, it is natural for the author to reflect on his own political life in his novels and to make political criticisms in his works.

Among the author's novels, politics and political criticism are especially seen in *Yusuřçuklar Oldu mu?* and *Mangal* novels. In our paper, after emphasizing Bozkurt's identity as a politician, we will examine the reflections on his political identity in these two novels.

Keywords: Turkish Cypriot literature, Turkish Cypriot novel, Turkish Cypriot political institution, İsmail Bozkurt.

1. Giriş

Kıbrıs'ın 1878'de İngiliz yönetimine girmesiyle beraber Kıbrıs Türkleri sosyal ve siyasî hayatta sorunlar yaşamaya başlamışlar ve bu da doğrudan adadaki edebî üretimi etkilemiştir. Kıbrıs Türkleri 1878'den sonra yaşadıkları sorunları eserlerine yansıtmışlar ve bu doğrultuda Kıbrıs Türk edebiyatı yaşantı merkezli bir gelişim göstermiştir: “(...) *Bir yaşantı edebiyatı olan Kıbrıs Türk edebiyatı -roman, öykü ve şiirleriyle- Ada halkının acılarını, mutluluklarını nesilden nesile taşıyan, sosyal değişimleri yansıtan önemli bir kaynaktır. (...)*” (Kefeli, 2013: 126)

Kıbrıs Türk edebiyatının önemli isimlerinden İsmail Bozkurt da (d. 1940) romanlarını buna koşut olarak kendi yaşantısını/Kıbrıs Türklerinin yaşantısını merkeze alarak yazmıştır. Yazarın ilk romanı *Yusuřçuklar Oldu mu?* 'dan itibaren tüm eserlerinde bu durum somut olarak görülmektedir. Bozkurt, *Bir Gün Belki* ve *Bir Gecede* romanlarında Kıbrıs Türklerinin Rumlara karşı verdiği varoluş savaşını işlerken *Yusuřçuklar Oldu mu?* ve *Mangal* romanlarında Kıbrıs Türk toplumunun 1974 sonrasındaki hayatını ve sorunlarını işlemiş, son romanı *Kaza* 'da ise 2000 sonrasına uzanmıştır (Şen, 2020: 58).

Yazarın romanlarında doğup büyüdüğü Geçitkale - Boğaziçi bölgesini gündelik yaşam pratikleriyle eserlerine taşıması ve bu mekânları gerçek hayattan dönüştürülmüş kişilerle işlemesi de (Aylanç, 2016: 50) onun edebî kişiliğinin yaşantı merkezli oluşunu somutlaştırmaktadır. Bu bağlamda onun “(...) romanları edebî eser olmanın yanı sıra Kıbrıs Türk tarihi ve varoluş mücadelesi ile Kıbrıs Türklerinin gündelik yaşamı hakkında bilgiler veren önemli bir kaynak eser niteliği de taşımaktadır. Bozkurt'un romanları böylelikle sayılan unsurların gelecek kuşaklara aktarılması vazifesini de üstlenerek toplumsal belleğe katkı sağlamaktadır.” (Şen ve Erol Çalışkan, 2020: 2)

Bu açıdan İsmail Bozkurt'un edebî kişiliğini şekillendiren önemli unsurlardan birisi de siyasî yaşamıdır. Bildirimizde ilk olarak Bozkurt'un siyasetçi kimliği üzerinde durduktan sonra onun bu kimliğinin romanlarına yansımalarını irdeleyeceğiz.

2. İsmail Bozkurt'un Siyasetçi Kimliği

İsmail Bozkurt, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde eğitim görmüş ve 1962'de buradan mezun olmuştur (Mutlu, 2019: 8-9). Üniversite eğitimi, yazarın ileriki yıllardaki siyasî yaşamının da ilk adımı olarak görülebilir. Üniversite mezuniyetinden sonra Kıbrıs'a dönen Bozkurt, Kanlı Noel saldırılarından sonra (Aralık 1963) Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT) saflarında Kıbrıs Türk varoluş mücadelesinde görev almıştır (Mutlu, 2019: 14). Kıbrıs Türklüğü için bizzat cephede bulunan Bozkurt, daha sonra mücadelesini siyasî arenaya da taşımış ve hem siyasetçi hem devlet adamı olarak uzun yıllar görev yapmıştır.

Bozkurt'un aktif siyasî yaşamı 1970'te Larnaka milletvekili seçilmesiyle başlamıştır. Bu tarihten sonra 1973-1975 yılları arasında Kıbrıs Türk Cemaat Meclisi Başkanlığı, 1975-1976 yıllarında Kıbrıs Türk Federe Devleti Kurucu Meclis Üyeliği ve 1976'dan 1990'a kadar üç dönem Gazimağusa milletvekilliği yapmıştır. 1983-1987 yılları arasında Toplumcu Kurtuluş

Partisi⁴⁸¹ Genel Başkanlığı yapan Bozkurt, bu yıllarda KKTC Kurucu Meclis Üyeliği (1983-1985) ile KKTC Turizm ve Kültür Bakanlığı (1985-1986) görevlerinde de bulunmuştur. 1990'da KKTC Cumhurbaşkanlığı'na aday olan ve seçilemeyen Bozkurt, 1993'te aktif siyaseti bırakmıştır (Mutlu, 2019: 15). Yaklaşık yirmi beş yıllık uzun bir siyasî yaşamı olan Bozkurt, siyasî görüşünü şöyle belirtmiştir:

“(...) Kıbrıs'a döndükten sonra atıldığım siyaset yaşamımda izlediğim, ulusalcılık ve hukuksallıktan şaşmayan özgürlükçü sosyal demokrat çizgi, fakülteden aldığım eğitim ve Ankara'daki yaşantıyla ilişkilerimden iyice beslenecekti. Küçük yaşımdan beri, her Kıbrıs Türkü gibi zaten Atatürkçü görüşlerle beslenmişim. Ankara'nın kendisi ve Ankara'daki ailem Atatürkçü görüşlerimi pekiştirdi.” (Karaca, 2020: 31)

Bununla birlikte İsmail Bozkurt, özellikle 1990'daki seçim sürecinde yaşadığı sorunlar sebebiyle Kıbrıs Türk siyaset kurumuna kırınglık duymuştur:

“(...) O; hak etmediklerini yaşamak zorunda bırakıldığını, vatani ve milleti adına sorumluluk duygusuyla hareket ettiğini vurgular. Ülkenin en üst makamına aday olduğunu fakat seçim sürecinde aleyhinde ortaya atılanlardan ötürü bazı kişilere kırınglığını açıkça dile getirmektedir. Kitaplarının neşredilmesiyle siyasetten iyice uzaklaşan sanatçı, tamamıyla yazın hayatına yönelir. Eserlerinde var olan siyasî eleştiriler, politika yaşamında karşılaştıklarının tezahürüdür. (...)” (Mutlu, 2019: 16-17)

İsmail Bozkurt'un siyasetçi kimliğiyle ilgili üzerinde durulması gereken başka bir husus 2015 yılında yayımlanan *Kıbrıs Türk Halkı'nın Siyaset Kurumu Üzerine Deneme* adlı eseridir. Bozkurt, kitabının birinci bölümünü oluşturan “Giriş”ten sonra ikinci bölümde İngiliz sömürgeciliğinin başlangıcından Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kuruluşuna kadar geçen süreçteki (1878-1960) siyasî durumu ele almış (Bozkurt, 2015: 19-49), üçüncü bölümde 1960 sonrasında Kıbrıs Türklerinin devletleşme süreci üzerinde durmuş (Bozkurt, 2015: 51-74), dördüncü ve beşinci bölümlerde Kıbrıs Türk siyaset kurumunun sorunlarını irdelemiştir (Bozkurt, 2015: 75-204). Esere sadece bölüm bazlı bakmak bile yazarın Kıbrıs Türk siyaset kurumunun tarihî gelişimine ve sorunlarına bütüncül bir yaklaşımla eğildiğini göstermektedir. Bu açıdan İsmail

---

⁴⁸¹ “Sosyal demokrat” çizgide bir parti olan Toplumcu Kurtuluş Partisi, 1976'da kurulmuştur. Bozkurt, partinin 19 Temmuz 1985 - 2 Eylül 1986 tarihleri arasında on dört aylık hükûmet ortaklığı döneminde bakanlık yapmıştır. KKTC siyaseti içinde muhalif bir tavrı olan parti 2007'de kendisini feshederek Toplumcu Demokrasi Partisi'yle birleşmiştir.
https://tr.wikipedia.org/wiki/Toplumcu_Kurtulu%C5%9F_Partisi (erişim tarihi: 11/02/2023).

Bozkurt'un bu eserini uzun yıllar siyaset yapan bir devlet adamının aydın sorumluluğunun bir meyvesi olarak değerlendirmek gerekmektedir.

3. İsmail Bozkurt'un Romanlarında Siyaset

Edebiyat ve siyasetin birbirine uzak gibi görünmesine rağmen aslında aralarında sıkı bir bağ bulunduğunu (Emre, 2010: IV) belirten İsmet Emre'ye göre bu bağ en güçlü şekilde romanda görülmektedir:

“Bir bakıma, edebiyat ile siyaset arasındaki ilişki hemen bütün edebiyat türlerinde kendine yer buluyor. Roman yazan, şair, hatırat sahibi edebiyatçı siyasetçiler ile edebi metinleri siyasetin bir malzemesi olarak kullananları bir tarafa bırakırsak bile edebiyat türlerinin hemen hepsinde kendisine yer bulan bir ideolojik tutumdan bahsedilebilir. Bununla birlikte edebiyat ile siyaset arasındaki en güçlü ilişkinin zemini roman türü gibi görünüyor. Gerçekten de roman türü, başlangıcından bugüne değin geçirdiği bütün evrimleşmeyi biraz da düşünceler, bakışlar, ideolojiler ve siyaset üzerinden gerçekleştirdi. (...)” (Emre, 2010: III)

Bu doğrultuda İsmail Bozkurt'un da romanlarını şekillendiren temel öğelerden biri yazarın ideolojik yaklaşımıdır. Mehmet Çevik, yazarın eserlerine yansıttığı ideolojik yönelimini *“(...) adadan ve tarihten silinmek istenen Kıbrıs Türkünün hem Türk hem de Kıbrıslı kimlikleriyle var olma mücadelesi (...)”* şeklinde tanımlamıştır (Çevik, 2015: 208). Bozkurt, romanlarında Kıbrıs Türk halk kültürüne ait unsurları da bu doğrultuda işlevsel bir amaçla kullanmıştır (Çevik, 2015: 210).

Çalışmamızın bu kısmında Bozkurt'un siyasî yaklaşımının/eleştirilerinin daha belirgin olduğu *Yusuçuklar Oldu mu?* ve *Mangal* romanları üzerinde duracağız.⁴⁸² Yazarın ilk romanı olan *Yusuçuklar Oldu mu?*'da merkezî kişi Kemal'in bürokrat olması Bozkurt'un Kemal ve çevresindekiler üzerinden siyasî eleştiri yapabilmesini kolaylaştırmıştır. Kemal'in siyasî sebeplerle görevinden alınmasıyla başlayan roman (YO, s. 6) bu girişiyile eserin içeriği hakkında ilk planda okuyucuya ipucu vermektedir. Siyasî ve toplumsal değişmelere bağlı olarak meydana gelen uyumsuzlukların aile ve kurumlar üzerindeki etkilerinin işlendiği bu romanda Bozkurt'un deneyimleri ve birikimleri somut olarak okurun karşısına çıkmaktadır (Akten, 2018: 279).

---

⁴⁸² Bildirimizde romanların şu baskıları kullanılmıştır: İsmail Bozkurt, *Yusuçuklar Oldu mu?*, Cem Yayınevi, İstanbul 1991; İsmail Bozkurt, *Mangal*, Galeri Kültür Yayınları, Lefkoşa 1997. Çalışma boyunca romanlara atıf yaparken *Yusuçuklar Oldu mu?* için YO, *Mangal* için M kısaltması kullanılacaktır.

Yusuřçuklar Oldu mu?'da siyasî eleştiri bağlamında ilk olarak siyasî baskı ve particilik görölmektedir. Romanda, hükümet kendi partisinden olmayan vatandaşlara gerekli hizmetleri sunmamaktadır. Örneęin, Kemal'in annesinin evine kendi partilerinden olmadığı için telefon bağlanmamaktadır (YO, s. 17). Kemal'in hükümet partisiyle yakın ilişkileri olan arkadaşı Murat, telefon işinin parti tarafından bir baskı aracı olarak kullanıldığını, bu şekilde partinin üye sayısının arttırılmaya çalışıldığını belirtir (YO, s. 41).

Romanda siyasî baskı devlet kurumlarından başka özel sektöre de yansımıştır. Partiyle bağlantıları olan patronlar parti üyesi olmayanlara iş vermemekte ya da onları işten çıkarmaktadırlar (YO, s. 46). Kamusal alandan özel sektöre yayılan bu particilik baskısı dönemin başbakanının "*Biz bizden olmayanları ve bize karşı olanları affetmeyiz*" (YO, s. 48) şeklindeki sözüyle somutlaştırılmıştır.

Kemal, devlette "tarafsız" olarak görev yapan birisidir. Ona göre Kıbrıs sorunu çözülememişken, halkın sorunları devam ederken partilere bölünmenin, siyasî kavgalar etmenin anlamı yoktur (YO, s. 48). Lâkin onun tarafsızlığı bile partiyi rahatsız etmektedir, bu yüzden görevden alınmıştır (YO, s. 46). Bazen aynı partiye mensup bürokratların bile kişisel sebeplerle bakanlar tarafından görevden alındığı görülebilmektedir (YO, s. 140). Bunların haricinde parti, açık ve eleştirel konuştuğu için mahalli seçimlerde Çayırova muhtarı Turgut'un seçilmemesi için seçmeni yönlendirmiştir (YO, s. 186). Devlet yönetiminde liyakate bakılmayan bu sistemde bakan olanlar ise bu konum için gerekli niteliklere haiz değildirlere. Kemal'in bağlı bulunduğu bakan doğru düzgün konuşmamakta, konuşmalarını kâğıda bakarak yapabilmektedir (YO, s. 141). Romanda başka bir bakan ise park yeri için vatandaşla tartışmış ve onu tehdit etmiştir (YO, s. 93).

Partiyle bağlantısı olmayanların zıddına iktidar partisiyle ilişki kuranlar rahat etmektedirler. Bu tip bağlantıları olan işadamları işlerini büyötmektedirler (YO, s. 84). Kemal'in yakın arkadaşlarından Murat da siyasî ranttan yararlanan birisidir. Avukat olan Murat, iktidar partisiyle yakın ilişkiler içindedir ve bu şekilde işlerini büyötmüş, zenginleşmiştir (YO, s. 34). Bozkurt, bu siyasî baskı ve rant düzenini romanda şöyle dile getirmiştir: "(...) *Partizanlık partizanlık olmaktan çıkmış; devletle iktidar partisi bütünleşmişti. Yurттаş iktidardan yana olma ya da olmamasına göre karşılık görüyordu. İktidardan yana olanlar için tüm kurallar çiğneniyor; iktidara karşı olanlara ise tüm kapılar kapatılıyordu. İktidar karşıtlarına neredeyse bu ülkede yaşam hakkı tanınmayacaktı. (...)*" (YO, s. 142)

Romanda siyasî anlamda eleştirilen başka bir husus Erenköy direnişinden kaçanların daha sonra milliyetçi bir tutum içinde olmalarıdır. 1964 yılında gerçekleşen Erenköy direniş

Kıbrıs Türk tarihinin önemli dönüm noktalarından biridir. Rumların Kıbrıs'taki terör olaylarını şiddetlendirmesinden duydukları rahatsızlık sebebiyle vatan savunmasına katılmak için Türkiye'de üniversite eğitimi gören Kıbrıslı gençler eğitimlerini yarıda bırakarak adanın kuzeybatısındaki stratejik açıdan önemli olan Erenköy bölgesine çıkmışlar ve burada mevzilenmişlerdir. Bu durumdan rahatsız olan Rumlar 6 Ağustos 1964 günü Erenköy'e karadan ve denizden şiddetli bir saldırı düzenlemişlerdir. Çarpışmaların şiddetlenmesi üzerine Türkiye jetlerle Erenköy'e müdahale etmiş ve bunun neticesinde Rum kuvvetleri geri çekilmek zorunda kalmıştır (Alasya, 1992: 72-73).

Yusuřçuklar Oldu mu?'da Kemal ve arkadaşlarının eğitimlerini bırakıp Erenköy'e çıktıkları fakat yakın arkadaşlarından Murat'ın onlara katılmadığı belirtilmiştir (YO, s. 35). Bu olayın üzerinden uzun yıllar geçtikten sonra Murat gibi vatan savunmasına katılmayanlardan bazılarının siyasî arenada milliyetçi bir duruş içinde oluşları eleştirilmiştir (YO, s. 49). Bu kişilerin arasında yıllar sonra işadami, milletvekili olanlar ve hatta Kemal'in bağılı olduğu bakan da vardır (YO, s. 83-84). Onların sahte bir milliyetçilik görüntüsü altında siyasî rant peşinde oldukları vurgulanmıştır (YO, s. 80).

Mangal romanında ise Ankara'da üniversite eğitimi alan üç Kıbrıslı genç üzerinden Kıbrıs Türk siyaset kurumuna eleştiriler yapılmıştır. Merkezî kişi Mustafa ve ev arkadaşlarının üniversite eğitimlerini Bozkurt gibi Ankara'da görmeleri otobiyografik bir yansıma olarak değerlendirilebilir. Bunun yanı sıra Mustafa, Cenk ve Mete siyasî açıdan Bozkurt gibi muhalif bir kimliğe sahiptirler.

Mangal'da siyasî eleştiri bağlamında ilk dikkat çeken husus, vak'a zamanından hemen önce gerçekleşmiş genel seçimlerdir. Mustafa ve arkadaşları seçimden önce bir süre Kıbrıs'ta bulunmuşlar ve seçim coşkusunu yaşamışlardır. Fakat destekledikleri muhalefet partisi değil yıllardır başta olan iktidar partisi seçimi kazanmıştır (M, s. 1). Bu noktada romanda Kıbrıs'taki seçimlerin gerçekleşme şekline yönelik bir eleştiri söz konusudur; zira söylentilere göre Türkiye seçime müdahale etmiş, mevcut iktidar partisini desteklemiştir (M, s. 2, 14-15). Bunun yanında bazı güçlü işadamları da iktidar partisinin kazanması için çalışmışlardır (M, s. 76, 90).

Yusuřçuklar Oldu mu?'dakine benzer bir şekilde bu romanda da siyasî rant karşımıza çıkmaktadır. Mustafa'nın babası Osman iktidar partisindedir ve bu sayede, ailesinin bu durumu tasvip etmemesine rağmen, köşeyi dönmüştür (M, s. 2, 17, 24). Osman da *Yusuřçuklar Oldu mu?*'da karşımıza çıkan Murat ve bazıları gibi Erenköy'e çıkmamış, arkadaşlarını yarı yolda bırakmıştır (M, s. 25). Bu noktada Mustafa'nın babasından farklı bir siyasî görüş benimsemesinde onun yaptıklarını tasvip etmemenin yanı sıra psikolojik olarak kendisini her

alandaki yönlendirmeye ve kısıtlamaya çalışan baba otoritesine karşı başkaldırı da etkilidir. Romanda Mustafa'nın kendisinden yaşça büyük Afife'yle olan ilişkisinde yansımaları görülen Oidipus kompleksinin (Tomat Yılmaz, 2018: 139-141) Mustafa'nın babasıyla ilişkisi açısından da etkili olduğu söylenebilir. O, tasvip etmediği "baba"sından farklı bir kişiliğe ve yaşama sahip olmak istemektedir.

Mangal'da siyaset üzerinden rant elde eden bir başka kişi Ankara'da büyükelçilikte ataşe olarak görev yapan Özdeş'tir. O, iktidar partisinin en sadık elemanlarından birisidir ve bu sayede iyi bir mevkide bulunmaktadır (M, s. 87). Özdeş'in partidaşı Osman'la sıkı ilişkileri vardır. Özdeş, Osman'ın Ankara'daki işlerini organize etmekte; Osman da Özdeş'i gerektiği zaman Kıbrıs'ta koruyup kollamaktadır (M, s. 88).

Osman ve Özdeş'e karşıt olarak romanda muhalif bir tavır içinde olanlar ise *Yusufçuklar Oldu mu?*'daki Kemal gibi çeşitli sıkıntılar yaşamaktadırlar. Aynı zamanda Mustafa'nın dayısı olan Mete'nin babası sendikal faaliyetlerde de bulunan dürüst bir kamu görevlisidir. Bu yüzden görevinde yükselmemiş ve çeşitli sorunlarla karşılaşmıştır (M, s. 21). Bir sene sonra üniversiteyi bitirecek olan Mete ve Cenk ise muhalefeti destekledikleri için Kıbrıs'ta iş bulamayacaklarını düşünmektedirler (M, s. 75).

4. Sonuç

İsmail Bozkurt, yaklaşık yirmi beş yıl süren uzun siyasî yaşamında elde ettiği tecrübeleri ve Kıbrıs Türk siyaset kurumuyla ilgili gözlemlerini bilhassa *Yusufçuklar Oldu mu?* ve *Mangal* romanlarına yansıtmıştır. O, aydın sorumluluğuna sahip bir siyasetçi ve devlet adamı olarak yaşadıklarını romanlarına da taşıyarak bunların gelecek kuşaklara ulaşmasını amaçlamıştır. Bu noktada onun romanlarındaki siyasî tavır gelecek kuşaklar için bir mesaj olarak da algılanabilir.

İki romanda da iktidar-muhalefet ayrımı üzerinden özellikle halkın durumu somutlaştırılmaya çalışılmıştır. İktidar partisinden olanlar veya bu partiyle yakın ilişki kuranlar iyi mevkilere gelmektedirler ya da çeşitli sektörlerde rant elde etmektedirler. Muhalif görüşe sahip olanlar ve hatta siyasî açıdan tarafsız olanlar ise çeşitli sorunlar yaşamaktadırlar.

Bunun yanı sıra iki romanda da belirgin olarak görülen bir başka husus zamanında Erenköy direnişinden kaçanların işler yoluna girdikten sonra milliyetçi bir tavır takınarak siyasî rant elde etmeleridir.

Sonuç olarak Bozkurt'un *Yusufçuklar Oldu mu?* ve *Mangal* romanlarında 1974 sonrasındaki Kıbrıs Türk siyaset kurumunun aksayan yönlerini ve bunun halk üzerindeki olumsuz etkilerini romanların kurgusuna dâhil ettiğini, bu şekilde okuyucularına, gelecek kuşaklara mesaj vermeye çalıştığı söylenebilir. Bozkurt'un edebiyat-siyaset ilişkisi bağlamında bunu güdümlü bir alana kaymadan, edebiliğe zarar vermeden yapabilmesi de onun romancılığının başarılı yönlerinden birisidir.

Kaynaklar

Akten, Sevim (2018), "İsmail Bozkurt'un Yusufçuklar Oldu mu? Romanında Aydın Dönemecinde Bir Kişi", *Üçüncü Uluslararası KIBATEK Kıbrıs Türk Edebiyatı ve Edebiyatçıları Sempozyumu Bildirileri*, 2. Cilt, Hazırlayanlar: İsmail Bozkurt vd., Lefkoşa: Kıbrıs Türk Edebiyatı Araştırma ve Tanıtma Projesi Yayını, s. 275-279.

Alasya, H. Fikret (1992), *Kıbrıs ve Rum-Yunan Emelleri*, KKTC: Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları.

Aylanç, Mihrican (2016), "İsmail Bozkurt'un Romanlarında Realist Roman Kişileri ve Karakterizasyon", *Folklor/Edebiyat*, 22/87, s. 43-52.

Bozkurt, İsmail (1991), *Yusufçuklar Oldu mu?*, İstanbul: Cem Yayınevi.

Bozkurt, İsmail (1997), *Mangal*, Lefkoşa: Galeri Kültür Yayınları.

Bozkurt, İsmail (2015), *Kıbrıs Türk Halkı'nın Siyaset Kurumu Üzerine Deneme*, Lefkoşa: Zeytin Yayınları.

Çevik, Mehmet (2015), "İsmail Bozkurt'un Romanlarını İdeolojik Folklor Kuramı Bağlamında Okumak", *Kıbrıs Türk Kültür ve Edebiyatı Sempozyumu Bildirileri*, Editörler: Mihrican Aylanç ve Gürkan Gümüştam. Lefkoşa: Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Yayınları, s. 207-214.

Emre, İsmet (2010), *Roman ve Siyaset*, Ankara: Anı Yayıncılık.

Karaca, Birsen (2020), "İsmail Bozkurt'la Söyleşi: Kıbrıs ve Kıbrıs Türkleriyle Kader Birliği Etmiş Bir Entelektüel", *Turnalar*, 80, s. 25-38.

Kefeli, Emel (2013), "Kıbrıs Türk Edebiyatında Roman: Tarih, Bellek, İnsan", *Edebiyatta Kıbrıs ve Bahar Sempozyum Bildirileri*, Hazırlayanlar: Kafiye Yinanç ve Metin Turan, Ankara: Uluslararası Eğitim Öğretim Yayını, s. 125-128.

Mutlu, Serhat (2019), *İsmail Bozkurt'un Hayatı, Sanatı ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şen, Can (2020), "İsmail Bozkurt'un Romanlarına Hippolyte Taine'in Yaklaşımıyla Bakmak", *Turnalar*, 80, s. 56-59.

Şen, Can - Erol Çalışkan, Şerife Seher (2020), "İsmail Bozkurt'un Kaza Romanında Kıbrıs Türk Halk Kültürü", *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 24/1, s. 1-11.

Tomat Yılmaz, Ayşe (2018), "İsmail Bozkurt'un Mangal Adlı Romanı'nda Oidipus Kompleksi Görünümleri", *Üçüncü Uluslararası KIBATEK Kıbrıs Türk Edebiyatı ve Edebiyatçıları Sempozyumu Bildirileri*, 1. Cilt, Hazırlayanlar: İsmail Bozkurt vd., Lefkoşa: Kıbrıs Türk Edebiyatı Araştırma ve Tanıtma Projesi Yayını, s. 135-141.

https://tr.wikipedia.org/wiki/Toplumcu_Kurtulu%C5%9F_Partisi (erişim tarihi: 11/02/2023).